

Poziv za istraživače

Evropa Nostra Srbija, Zavod za zaštitu spomenika kulture Novi Sad i Fakultet za sport i turizam Tims, u partnerstvu sa međunarodnim organizacijama Edinburgh World Heritage, Europa Nostra, i Globalnom observatorijom za istorijske gradske predele pod okriljem UNESCO-a, pozivaju zainteresovane istraživače, grupe istraživača, istraživačke organizacije i institute da se jave na otvoreni poziv u okviru projekta **Slučaj Petrovaradin: upravljanje istorijskim gradskim jezgrima**.

O projektu

Slučaj Petrovaradin: Upravljanje istorijskim gradskim predelima je projekat koji koristi osamnaestovekovni gradski predeo Petrovaradinske tvrđave u Novom Sadu kao poligon za profesionalno usavršavanje mladih stručnjaka lokalno, regionalno i širom Evrope za odgovorno, održivo i razvojno upravljanje istorijskim gradovima. Istovremeno, projekat deluje i kao poziv za promišljanje trenutnih praksi upravljanja kulturnim dobrom Petrovaradinska tvrđava, učenje na osnovu ovo primera i zamišljanje alternativa za njegov budući razvoj. Usled priprema za Evropsku prestonicu kulture u Novom Sadu 2021, intenzivirale su se aktivnosti restauracije Petrovaradinske tvrđave i njenog podgrađa, plan upravljanja za ovo kulturno dobro je u izradi, a interesi javnih, civilnih i privrednih aktera za ovaj prostor rastu. Upravo zato, raste i pritisak na ovaj urbani predeo, na njegove stanovnike, korisnike, ustanove i javna preduzeća, na njegovo višeslojno kulturno nasleđe. Takav pritisak zahteva niz novih transparentnih, stručnih i participativnih mehanizama, kojima bi se tvrđava razmotrila kao celina, a njen razvoj formulisao integrisanjem različitih aktera. Slučaj Petrovaradin ima za cilj da slučaj razvoja ovog područja stavi u javni prostor, kroz seriju istraživačkih, edukativnih i zagovaračkih aktivnosti, i kroz uključivanje različitih zainteresovanih strana lokalno i međunarodno. Projekat se sprovodi u okviru Evropske godine kulturnog nasleđa 2018 i **NS2021 Evropske prestonice kulture**, a finansijski je podržan od strane britanske fondacije **The Headley Trust** i **Fondacije NS2021**.

Važnost istraživanja

Slučaj Petrovaradin: Propitivanja je prvi segment u okviru projekta i predstavlja otvoreni poziv za istraživače za sprovođenje istraživanja na 4 teme od značaja za razvoj Petrovaradinske tvrđave i njenog okruženja koja imaju za cilj da unaprede razumevanje trenutnog stanja i ključnih izazova upravljanja i korišćenja kulturnog dobra Petrovaradinska tvrđava. Svako od istraživanja treba da osvetli jedan od važnih segmenata upravljanja i korišćenja kulturnog dobra Petrovaradinska tvrđava, i pomogne razumevanju ključnih aktera, sadašnjih praksi i potencijala za očuvanje i razvoj ovog urbanog predela. Istraživanja će se fokusirati na namene, načine korišćenja i korisnike raznolikih prostora Petrovaradinske tvrđave; strukture upravljanja i interese i potrebe različitih aktera; postojeće interpretacije višeslojnog nasleđa Petrovaradina; i turističku valorizaciju i načine korišćenja Petrovaradinske tvrđave. Kako su istraživanja prvi korak projekta, ona će služiti kao osnova za proces edukacije tokom Letnje akademije za stručnjake, predloge i preporuke za upravljanje Petrovaradinom i za aktivnosti zagovaranja kod donosilaca odluka, a biće objavljena u publikaciji **Slučaj Petrovaradin: Dosije**.

Teme, ciljevi i očekivani rezultati istraživanja

Istraživanje #1

Analiza namena, upotreba i korisnika prostora kulturnog dobra Petrovaradinska tvrđava

Petrovaradinska tvrđava sa podgrađem predstavlja ne samo značajno istorijsko nasleđe grada, već i veliki prostorni i ekonomski resurs Novog Sada. U ovom prostoru, boravi i privređuje izuzetno raznolik niz pojedinaca, grupa, organizacija, institucija i privrednih lica. Da bi se trenutne i buduće transformacije prostora razumele, neophodno je razumeti obrasce trenutne upotrebe prostora. Zbog toga je od izuzetnog značaja za svaki proces upravljanja predelom Petrovaradinske tvrđave prikupiti informacije o potrebama, navikama i načinima upotrebe tog prostora. Cilj ovog istraživanja je upravo da izvrši analizu trenutnog stanja o aktuelnim oblicima korišćenja ovog predela.

Zadaci ovog istraživanja su:

- Da kategoriše različite korisnike i oblike korišćenja;
- Da kreira mapu različitih zona korišćenja;
- Da prepozna neiskorišćene zone, kao i potencijalne nove prostore korišćenja;
- Da prepozna oblike korišćenja koji nisu obuhvaćeni planovima;
- Da mapira zone neodrživog i štetnog korišćenja.

Moguće metode: popisivanje, analiza planske dokumentacije, intervjui sa korisnicima, mape korišćenja, itd.

Istraživanje #2

Analiza struktura upravljanja, interesa i potreba različitih aktera koji deluju na prostoru kulturnog dobra Petrovaradinska tvrđava

Od demilitarizacije tvrđave pedesetih godina prošlog veka do danas, zajedno sa različitim korisnicima, smenjivali su se i različiti modeli upravljanja tvrđavom: od jedinstvenih javnih preduzeća, preko sistema javnih službi, do deregulacije i privatizacije upravljanja. Danas je područje Petrovaradinske tvrđave u značajnoj meri u upravljačkom haosu u okviru kojeg različita javna preduzeća (komunalna preduzeća, zavodi za zaštitu i drugi), nevladine organizacije i udruženja građana, profitne kompanije (festivali, hoteli, restorani), ustanove kulture (npr. Muzej grada, Atelje 61), strukovne organizacije i pojedinci imaju vlasnička i korisnička prava i odgovornosti za različite delovime tvrđave i njenog okruženja. Kako su ovi akteri motivisani raznorodnim interesima i raspoložu značajno drugačijim vizijama prostora, tako se i njihovi načini upravljanja i aktivnosti neretko kose i proizvode različite manje ili više vidljive sukobe. Povrh svega, legalni i pravni okvir (formalne institucije) ne slažu se uvek sa stanjem na terenu i odnosima moći (neformalne institucije).

Za svaki proces upravljanja, važno je najpre shvatiti postojeće sisteme organizacije u prostoru i nadležnosti različitih aktera, kao i njihove (ne)moći u praksi. To je upravo i cilj ovog istraživanja. Kako bi se ovaj cilj ostvario, istraživanje ima za zadatak:

- Da prepozna različite interesne strane i grupe u prostoru;
- Da proceni njihove potencijale za upravljanje i njihove interese;
- Da razume odnose između različitih aktera u upravljanju;
- Da mapira različita slaganja i zajedničke interese sa jedne strane, kao i tačke sporenja i konflikte sa druge strane;
- Da analizira mogućnost implementacije različitih modela upravljanja u odnosu na prethodne nalaze.

Moguće metode istraživanja: analiza pravne regulative, mapiranje aktera, intervju sa korisnicima, grupni intervju i fokus grupe itd.

Istraživanje #3

Analiza postojećih interpretacija nasleđa Petrovaradinske tvrđave

Gotovo svi građani Novog Sada znaju da ispričaju neku priču o Petrovaradinskoj tvrđavi. Način na koji oni interpretiraju ovo nasleđe određeno je njihovim uzrastom, socio-ekonomskim statusom, mestom stanovanja i drugim atributima. Osim pojedinačnih građana, o ovom nasleđu priče pričaju i mnoge javne kulturne institucije (muzeji, galerije, arhivi, zavodi za zaštitu), nevladine organizacije, kulturne i zabavne manifestacije (Suburbium, Scenatoria, Festival uličnih svirača, EXIT, Tamburica fest), turistička preduzeća i organizacije (Turistička organizacija Novog Sada, hoteli, hosteli, agencije, turistički vodiči, međunarodni turoperateri i sami turisti kroz turističke portale). Interpretacije svih ovih aktera oblikuju razumevanje i doživljavanje ovog prostora, ali i otvaraju/zatvaraju mogućnosti za korišćenje nasleđa za rekreativne aktivnosti, zabavu, obrazovanje, političko angažovanje kao i razvijanje novih biznisa. Konačno, razumevanje nasleđa danas i u prošlosti, određuje i stavove u vezi budućeg razvoja ovog područja, a samim tim i moguće trajektorije razvoja.

Zbog toga je za svaki proces upravljanja nasleđem od izuzetne važnosti razumeti postojeći repertoar "interpretativnih strategija" (ili "horizonta interpretacije") koji postoji u javnosti. Taj repertoar se može kretati od vrlo intimnih (pričanje ličnih priča koje su u vezi s prostorom), preko različitih istorijskih (tvrđava kao baština Austrougarske monarhije, kao granica između istoka i zapada itd.) do interpretacije zasnovane na različitim funkcijama prostora i interesima pojedinih grupa (umetnička tvrđava, tvrđava festivala, tvrđava noćnog provoda itd.). Cilj ovog istraživanja je upravo da mapira i analizira taj repertoar i ponudi bolju osnovu za uređenje i upravljanje ovim prostorom.

Zadaci istraživanja su:

- Da prepozna ključne izvore i aktore za interpretaciju nasleđa Petrovaradinske tvrđave i okruženja (npr. muzejske postavke, pojedince, knjige...);
- Da prepozna različite interpretativne strategije na terenu (npr. kako muzeji, kafei, turistički vodiči, grupe građana, festivali i hosteli interpretiraju nasleđe tvrđave i okruženja);
- Da u okviru svake od strategija mapira različite priče, vrednosti nasleđa koje su u fokusu i ključne prostorne tačke od interesa i ključne ciljne grupe kojima se priče obraćaju;
- Da različite priče i strategije interpretiranja analizira i poredi spram njihove pristupačnosti, odnosno dostupnosti i prijemčivosti za različite ciljne grupe;
- Da dovede u vezu interpretativne strategije i vizije budućeg razvoja područja;
- Da prepozna nove potencijale različitih priča i strategija interpretiranja.

Moguće metode istraživanja: arhivske analize, grupni intervjui, dnevници, analiza turističkih narativa o tvrđavi, analiza muzejskih i drugih postavki na temu Petrovaradina, šetajući intervjui, mentalne mape prostora i drugi.

Istraživanje #4

Analiza turističke valorizacija kulturnog dobra Petrovaradinska tvrđava

Petrovaradinska tvrđava nalazi se na listi mnogih turističkih agencija, vodiča i smeštaja. Međutim, javna i lako dostupna turistička ponuda sadržaja na tvrđavi svodi se na samostalnu šetnju i posetu malobrojnim restoranima, što se poklapa i sa najčešćim načinima upotrebe ovog prostora od strane lokalnog stanovništva. Pretpostavka je da se u ovom prostoru nude i mnoge druge turističke usluge i proizvodi sa kojima donosioci odluka, turisti, turistička industrija kao i građani nisu upoznati.

Nedostatak saznanja o aktuelnoj ponudi i tražnji turističkih sadržaja u značajnoj meri otežava procese planiranja, uređenja i daljeg razvoja ovog prostora i njegove potencijalne i aktuelne turističke valorizacije. Stoga, cilj istraživanja je da se prikupljanjem informacija o trenutnom stanju unapredi turistički razvoj područja Petrovaradinske tvrđave.

Zadaci istraživanja su:

- Da napravi sveobuhvatan pregled različitih aktera koji nude turističke sadržaje;
- Da mapira što širi spektar turističkih sadržaja na prostoru Petrovaradinske tvrđave i okruženja;
- Da analizira različite ponude u pogledu ciljnih grupa, ključnih narativa, prostorne rasprostranjenosti i cenovnog ranga;
- Da proceni različite aspekte tražnje za ovim ponudama, kao i reakcije korisnika;
- Da proceni profitabilnost i održivost različitih ponuda.

Moguće metode istraživanja: popisi, intervjui sa turistima i pružaocima usluga, analiza turističkih portala i blogova itd.

Praktične informacije

Proces prijavljivanja

Svi zainteresovani istraživači, istraživačice i organizacije mogu se prijaviti samostalno ili u grupi za jednu od 4 teme istraživanja. Prijavu je potrebno poslati najkasnije do **5. maja** na adresu applications@europanostraserbia.org. Sve prijave neophodno je da sadrže sledeće elemente:

- popunjen prijavni obrazac;
- pojedinačne biografije sa bibliografijom svih autora i autorki;
- primer jednog prethodnog istraživanja autora/autorke ili grupe autora (nije neophodno da bude na datu temu);
- jedan relevantan i poželjan primer istraživanja na temu za koju se prijavljuje u međunarodnom okruženju.

Prijave koje ne sadrže sve neophodne elemente, neće biti uzete u obzir.

Finansijska nadoknada

Za svako od 4 istraživanja predviđena je ukupna suma od 100.000 dinara. Ova sredstva namenjena su kao nadoknada za istraživački rad kao i za pokrivanje putnih ili drugih materijalnih troškova istraživanja. Sredstva će biti isplaćena u dogovoru sa istraživačima u zavisnosti od broja istraživača u timu i pravnog okvira pod kojim tim pojedinci ili timovi rade istraživanja.

Vremenski plan

Objava poziva: **18. april 2018.**

Rok za slanje prijave: **5. maj 2018.**

Odgovor aplikantima: **12. maj 2018.**

Potpisivanje ugovora i početak istraživanja: **15. maj 2018.**

Preliminarni rezultati: **25. jul 2018.**

Prezentacija rezultata u toku letnje akademije: **8. avgust 2018.**

Finalna verzija studija: **1. novembar 2018.**

Podrška i saradnja u toku istraživanja

U toku istraživanja (u periodu od 15. maja do 1. novembra), održavaće se redovni sastanci svih istraživača (odnosno timova) sa organizatorima konkursa. Cilj sastanaka je praćenje i uzajamna podrška svim istraživačima u toku procesa. Na sastancima će se iznositi sažeti izveštaji i kratkoročni planovi za predstojeći period, kao i dileme, pitanja i sugestije u vezi istraživanja. Sastanci u trajanju od 90 minuta će se održavati početkom svakog meseca u unapred dogovorenom terminu u prostorijama Fakulteta za sport i turizam u Novom Sadu, na adresi Radnička 30a. Elektronski sastanci će biti organizovani za one istraživače koji ne budu u prilici da prisustvuju.

Prezentacija preliminarnih rezultata na Letnjoj akademiji

Kako bi se rezultati istraživanja koristili u edukativnom procesu Letnje akademije za upravljanje istorijskim gradskim jezgri, namenjene mladim stručnjacima iz Srbije, regiona i šire Evrope, od istraživača se očekuje da do 25. jula 2018. pošalju tekstove na **engleskom jeziku** sa preliminarnim rezultatima istraživanja u kojima obrađuju datu temu. Tokom trajanja Letnje akademije, 08.08.2018., u Petrovaradinu, od autora i autorki se očekuje da prikupljene podatke i prve analize predstave u učesnicima i učesnicama u vidu kratkog izlaganja (cca 20 minuta), kao i da odgovore na dodatna pitanja prisutnih. Komunikacija sa učesnicima letnje akademije odviđaće se na engleskom jeziku, što uključuje i prezentaciju nalaza. Takođe, autori i autorke istraživanja mogu prisustvovati svim predavanjima u okviru Letnje akademije.

Završne studije

Svi nalazi istraživanja biće predstavljeni u vidu završne publikacije Slučaj Petrovaradin: Dosije. Svi istraživači su dužni da svoju temu obrade relevantnim tekstom obima 7000 do 8000 reči na **engleskom jeziku** (bez bibliografije i priloga). Pored tematskih studija, publikacija će uključiti i niz kraćih preglednih tekstova na navedene teme, kao i radove

polaznika letnje akademije u formi preporuka i predloga za unapređenje zaštite, upotrebe i upravljanja Petrovaradinskom tvrđavom i njenim okruženjem. Publikacija će biti prezentovana stručnoj, naučnoj i široj zainteresovanoj javnosti do kraja godine u štampanoj i elektronskoj formi.

Kriterijumi za odabir i ocenjivanje prijava

Organizatori istraživanja će sve pristigle prijave oceniti na osnovu niza kriterijuma. U narednoj tabeli, prikazani su i objašnjeni svi kriterijumi, kao i njihov značaj u ukupnom bodovanju.

Kriterijum	Maks. br. bodova
Kompetentnost istraživača/tima	5
Usklađenost sa ciljevima i zadacima definisanim pozivom	5
Analiza problema i poznavanje konteksta	5
Poznavanje sličnih istraživanja i teorijskog okvira	5
Adekvatnost predložene metodologije	5
Vremenski plan i ostvarivost aktivnosti	5

Svi rezultati će biti objavljeni, a najbolje rangirani timovi i pojedinci će biti pozvani da sprovedu studije.

Organizatori:

Partneri:

Finansijska podrška:

Podrška:

